

KOOLIBRI sünnipäevakuul
PARIMAD PALAD
PARIMA HINNAGA!

100 raamatut
supersoodsalt
märtsi lõpuni!

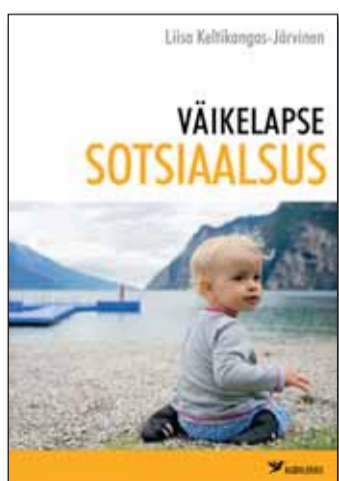
e-poes pood.koolibri.ee
esindustes ja laos

Ladu: Linamäe 8 / Põikmäe 5, Tänavasilma · E-R 10.00–16.30 · tel 608 1255
Tartu esindus: Aleksandri 8 · E-R 9.00–17.00 · tel 734 3904
Jõhvi esindus: Kooli 7 · E-R 9.00–17.00 · tel 354 0373

VÄIKELAPSE SOTSIAALSUS KUI AVASTAMATA MAAILM

Lasteaialapsi peetakse kodustest sotsiaalsemateks. On vanemaid, kes eelistavadki suurt rühma väiksemale, uskudes, et mida rohkem lapsi koos, seda pädevam suhtleja mudilast saab. Helsingi ülikooli psühholoogia-professor Liisa Keltikangas-Järvinen taolist seost ei kinnita – pigem vastupidi. Ta väidab, et lasteaiarühmas, kus enamasti on ligikaudu kaksikümne last, omandatakse pigem läbiõõgivõimet. Tegelikke sotsiaalseid oskusi, kus empaatialgi oluline roll, õpitakse nelja silma all koos täiskasvanuga. Suures kollektiivis ei ole võimalik mudilaste kõiki emotsioone peegeldada, mistõttu sotsiaalsete oskuste omandamine raskeneb.

See on üheks teemaks, millele keskendutakse Keltikangas-Järvineni uusimas raamatus „Väikelapse sotsiaalsus“. Autor rõhutab, et sotsiaalsete oskuste õppimine on pikk protsess, mis käivitub kohe pärast sündi, tuginedes muuhulgas lapse sellistele kogemustele, mille puhul täiskasvanu isegi ei aima, et tegemist on sotsiaalsete oskuste esimeste nurgakividega. Otsustavaks kujuneb väikelapse ja hoidja vaheline kiindumusuhete, mis aitab lapsel sotsialiseeruda nn sotsiaalse aju kujunemise kaudu. Keltikangas-Järvineni sõnul on mudilased juba enne esi-

mest sünnipäeva kogunud rohkesti infot selle kohta, kuidas inimesed üldiselt üksteist kohtlevad. Varajastest arengutingimustest sõltub, mil määral hilisemas elus vajatakse eripedagoogikat, koolipsühholoogi või muid teraapiaid (näiteks masenduse-tõrjutuse leevendust).

Päevahoiu mõju lapse sotsiaalsele arengule on analüüsitud mitmest aspektist ning käesolevasse raamatusse on koondatud värskimate uuringute tulemusi. Neist selgub, et igasugune kollektiiv väikelapse arengut automaatselt ei toeta. Raamatus analüüsitakse põhjalikult mudilase

vanuse ja rühma suuruse seost käitumisprobleemide ilmnemisega. Keltikangas-Järvinen rõhutab, et esmase hoolitsuse eripära, näiteks läheduse defitsiit, mõjutab aju vahendajaainete kaudu ka inimese stressitaluvust; ja muutused vahendajaainetes kujundavad kiindumusuhete stiili. Väide, et inimene mäletab veel täiskasvanuna, kuidas teda beebina hoiti, võib tunduda kummaline. Aga tõdemus, et varajased hoiutingimused programmeerivad aju toimima teatud kindlal viisil, mis võib kujuneda püsivaks, on psühholoogiaprofessori sõnul juba oluliselt usaldusväärsem sõnum.

Raamatus käsitletakse mitut aktuaalset kasvatusküsimust uuest vaatevinklist. Näiteks valutatakse Soome haridusteemalistes diskussioonides sageli südant niinimetatud *curling*-vanemate pärast – need on ülipüüdlid emad-isad, kes tahavad, et nende laps oleks vahetpidamata õnnelik. Keltikangas-Järvinen taunib Soome kasvatuskultuuris ajalooliselt kujunenud veendumust, et vaid raskused (mitte positiivsed kogemused) kasvatavad last. Nüüd kardetaksegi, et *curling*-vanemad tekitavad isekaid ning suurushullustust põdevaid täiskasvanuid, kes ühtegi pettumust taluda ei suuda. Autor rõhutab, et tegelikult peabki väikelaps

elama teatud suurushulluse tunde-keskkonnas: ühel kindlal perioodil kujutleb ta, et on maailma naba ning imepäraseim tegelane. Kasvatakse tugevaks täiskasvanuks peavadki kõik lapsed teatud perioodil just nõnda tundma. Mudilase suurushullustust hakkab pooleteise aasta vanuses taanduma ning kaheaastase negatiivismi üheks põhjuseks ongi piirangutele pörkumine. Minapildi muutumine realistlikumaks toimub järgmiste eluaastate jooksul tasapisi, aga positiivne enesehinnang eeldab varajases lapsepõlves kogetud tunnet, et ollakse parim. Eelmurde-

ealised ülemäärased eneseimetluse all tavaliselt ei kannata, seevastu liiga madalat enesehinnangut peab Keltikangas-Järvinen kurvastavalt sagedaseks probleemiks.

Halvustavat mõistet *curling*-vanemad sobib kasutada juhtudel, mil lapsevanem ei suuda mudilase negatiivseid emotsioone hetkekski taluda, vaid üritab neid kohe ja ennetavaltki leevendada. Sellised vanemad tahavad, et lapse soovid saaks rahuldatud niipea kui need tekivad. Paraku õpib laps siis hoopis seda, et halb tuju on tõhusaks sihilepääsemise ja ümbrusega manipuleerimise vahendiks. Tulemus on nukker: laps ei õpi pettumusi taluma ning võib juhtuda, et beebiea suurushullustust jääb kestma kauemaks. Niisiis on piir eluterve hellitamise ning *curling*-vanemluse vahel habras. Keltikangas-Järvinen õpetab neil kahel nähtusel vahet tegema.

Soome kasvatusteadlase raamat on mõeldud laiale lugejaskonnale – eeskätt lastevanematele, aga ka üliõpilastele, haridusametnikele, kasvatus- ja sotsiaalteadlastele ning kõikidele neile, kes uue põlvkonna kujundamist oluliseks peavad.

MARE LEINO
tõlkija

TOP 10

1
Ruth Owen
Pingviinipoeg
Pingu.
Loe ja jutusta

2
Gill Paul
Titanicu armastuslood

3
Miranda Smith
Inimese keha.
Liikuvate piltidega
teejuht

4
Väikesed sammud
2-3-aastastele.
Joonista ja kleebi

5
Mark Carwardine,
Stephen Fry
Viimane
võimalus näha

6
Sig Lonegren
Pendliraamat

7
Hannu Jännes,
Owen Roberts
Linnulaule ja -hüüde

8
Mari Ono,
Roshin Ono
Origami.
Imepärased
paberloomad

9
Kai Mäses,
Merike Varandi
Õpituba.
Häälikust jutuni

10
Loomi kogu ilmast.
Suur pildiraamat

EESTI KEELE RIIGIEKSAMI TÖÖVIHIK

Töövihik „Lugemisest kirjutamiseni“ sisaldab juhendeid ja harjutusvara funktsionaalse lugemise ja tekstiloome kohta. Arvestatud on eelkõige gümnaasiumi eesti keele riigieksami nõudeid lugemisülesannete täitmisel ja lühikirjandi koostamisel.

Vihikul on kaks kaalukat osa: „Lugemisest ja tekstianalüüsis“ ning „Kirjutamisest ja koolikirjandist“. Põgusamat tähelepanu on pälvinud stiil ja õigekeelsus, mida kirjandit kirjutades siiski käsitlemata ei saa jätta. Peatükid „Stiili- ja sõnastusvigadest“ ning „Tüüpilistest õigekeelse vigadest“ suunavad eksamisooritajat veenäidete ja praktiliste harjutuste kaudu vigu märkama ja ise neid vältima.

Õpilased arvavad sageli, et siis on lugemine selge, kui enam ei veerita ja suudetakse juturaamatut lugeda. Kaugeltki mitte. Oleme harjunud kuulma repliike, et lugesin küll, aga aru ei saanud. Siit algabki funktsionaalse lugemise oskamatust. Õige lugemine käib koos kaasamõtlemisega, lugemine on päris tõsine vaimne töö. Ühtlasi on lugemisoskus kõigi õppeainete omandamise eeldus. Õppetekste ja eesti keele eksami lugemisülesande tekste ei saa lugeda pealiskaudselt.

Tekst on sama kangekaalne nähtus nagu arvuti. Masinaga omatahtsi tegutseda ei saa, tal on oma kindel tegevuskood, mis tuleb ära õppida.

Teksti sisse minekul on samuti reeglid, mis tuleb selgeks saada, teksti tuleb osata avada. Funktsionaalne lugemine on teksti lahtikodeerimine. Selleks on kindlad võtted, need on vanad, ammu teada kirjandustunni võtted, kuid neid tuleb uuesti meelde tuletada. Igas tekstis, eriti ilukirjanduslikus, teenib iga väike vihje või detail autori seatud eesmärki, seda peab oskama märgata.

Töövihik „Lugemisest kirjutamiseni“ aitab õppida lugemisülesande küsimusi eristama nende formuleeringu järgi (hinnangu-, analüüsi-, sünteesi-, tõlgendus-, fakti-, vahendav ja rakendus küsimus), et vastata konkreetselt nõutule ja mitte laiali valguda. Näi-

diseks on toodud sagedasemate küsimuste valimik, et õppida kindlat küsimuseliiki ära tundma. Lugemisülesannete küsimustele vastamisel on tähelepanu pööratud teksti tõhusa lugemise võtetele ja püütud eristada tekstianalüüsi ning refereeringut, teksti tõlgendamist teksti võimaluste piires ja meelevaldselt tõlgendust.

Kirjutamisülesannete koostamisel on aluseks võetud senistes õpilaste eksamikirjandites esilekerkinud puudused, nagu lõikude sidusus, lõppsõna vähene üldistus ning probleemiarenduse pealiskaudsus. Arutlusvigadest on vaatluse all argumenterimisvead. Uudse teemana on vaadeldud pealkirjastamise võimalusi. Ilukirjanduslike, publitsistlike ja populaarteaduslike tekstide kõrval on analüüsi alustekstideks ka õpilaste kirjandeid. Töövihiku kirjutamisülesanded annavad õpilasele näidiste varal võimalusi ka eneseanalüüsiks ja tagasisideks.

Töövihiku õppetekste sisu valikul on silmas peetud silmaringi arendavaid teemasid meie praeguses ühiskonnas, nagu seda on eetilisus ja väärikus, rahvustunne ja müüt, võimu ja vaimu vahekord, keele ja kultuuri tähendus, poliitika, raha, hingeharidus jm.

Vihikus on lahti seletatud tekstianalüüsi oluliste mõistete sisu:

teema, probleem, sõnum e idee e peamõte, motiiv, detail, alltekst, refereerimine, tsiteerimine, tees e väide, tuummõte, tekstilõik, siire e sidusus, retsensioon, retseptatsioon, essee, manipulatsioon, demagoogia, marginaal jt. Vaadeldavad tekstid aitavad neid mõisteteid kinnistada.

Tekstiga seotud ülesannete kõrval leidub harjutusi õigekirja, sõnastuse ja stiili tüüp vigade kohta ning töök õigekeelsussõnaraamatuga.

Vihik on mõeldud kogu gümnaasiumi perioodil kasutamiseks, et asteastmelt harjutada tekstisügavuse mõistmist ja sidusa arvamusteksti koostamist. Eesti keele riigieksami eel võimaldab töövihik veel kord üle vaadata olulisemad raskused teksti mõistmisel ja loomisel.

Poetiliselt olen vihiku eesmärgi kokku võtnud tagakaanel oleva tekstiga:

Lugemine on kunst.
Lugemine on kirjasõna avamine.
Lugemine on harituse mõõdupuu.
Lugemise kaudu räägib tark targaga.
Lugemine on kirjutamise alustugi.

Kirjutamine on elu mõtestamine.
Kirjutamine on oma maailma avamine.

Kirjutamine on keele ja meele ühisjõud.

Kirjutamine on kunst.

ALLI LUNTER,
autor, Viljandi Kesklinna Kool

ARENDAME LUGEMISOSKUST

Inglise kirjanik Isaac D'Israeli on öelnud, et lugemine on omaette kunst, nii nagu ka mõtlemine ja kirjutamine. Kahjuks on koolides üha rohkem õpilasi, kellele nende kunstide omandamine on vaevaline. Heal juhul on omandatud lugemistehnika, tekstidest arusaamine ja oma mõtete kirjanepanek valmistab aga probleeme. Just neile mõeldes valmis „Lihtne lugemine“, mille eesmärk ongi arendada õpilaste lugemis- ja arutlemisoskust.

Kogumikus on üle kolmekümne teksti, mille juurde kuuluvad väga mitmekesised ülesanded: õpilastel tuleb tekstist küsimustele vastused leida, teksti põhjal vastata, oma arvamust avaldada, kiri kirjutada, tegelasi võrrelda ja iseloomustada, kava koostada, dialoog välja mõelda. Tek-

tid pakuvad võimalust tegelastega samastuda, arutleda nende väärtushinnangute ja käitumise üle ning juurelda loetu taustal oma probleemide üle.

Tekstid on valitud, lähtudes mitmest kriteeriumist. Ühelt poolt on oluline, et tunnis kasutatav tekst kõnetaks õpilasi, teisalt peaks see ärgitama arutelu ja kujundama väärtushinnanguid. Arvestatud on ka riiklikus õppekavas soovitatuga. Kõik lugemispalad on pärit laste- ja noortekirjandusest. Eelistatud on eesti autorid, kuid leidub ka väliskirjanduse näiteid, on nii tuntud kirjanikke kui ka noori, esimesi katsetusi tegevaid autoreid. Umbes kolmandik tekstidest on teostest, mis on ilmunud „Tänapäeva noorsooromaani“ sarjas. Üks kogumiku eesmärke on tekita-

da õpilastes lugemishuvi, loodetavasti aitavad sellele kaasa eakaaslastest rääkivad raamatukatkendid.

Lugemispalades käsitletakse noortele olulisi teemasid: esimene armastus, sõprus, perekond, üksindus

jne. Seda, millise klassiga kogumiku tekstidega töötada, on võimatu täpselt öelda, see sõltub konkreetsete õpilaste tasemest ja lugemisoskusest. Soovitan siiski alustada 6. või 7. klassist, sest suurem osa tekste räägib selle vanuserühma rõõmudest ja muredest, kuid lihtsamaid palu (nt „Berti jõulukingitus“, „Killuke loodust“) sobib käsitleda ka 5. klassiga. Kogumikust on abi ka siis, kui on vaja kesisevõitu lugemisoskusega õpilast ette valmistada põhikooli lõpuksamiks. Kui sügisel alustada lihtsamate lugemispaladega, on kevadel ehk ka keerukamad tekstid arusaadavamad.

Õpetajana tean, et abimaterjali ei ole kunagi liiga palju. Soovin, et „Lihtne lugemine“ oleks heaks abiliiks õpilastega töötamisel!

MERLE OJAMETS,
autor, Vaimastvere Kool

MATEMAATIKA 11. KLASSILE

Õpiku materjali võib tinglikult jaotada kahte ossa: 1) tõenäosusteooria ja matemaatilise statistika elemente (1. peatükk) ja 2) matemaatilise analüüsi elemente (jadad ja funktsioonid, nende piirväärtused, funktsiooni tuletis ja selle rakendused; peatükid 2–5). Õpiku lõpus on toodud ülesanded üldiseks kordamiseks, enamiku ülesannete vastused ja aineload.

Õpiku koostamisel on autorid (Kalle Velsker, Lea ja Tiit Lepmann) suurel määral lähtunud oma varasemast 11. klassi õpikust (matemaatilise analüüsi elemendid) ja 12. klassi õpikust (tõenäosusteooria ja statistika). Samas on uue õpiku koostamisel tehtud väga olulisi muudatusi, täiendusi ja parandusi.

Sarnaselt 10. klassi õpikuga, on ka see mõeldud eelkõige laia kursuse jaoks, kuid on samahästi kasutatav ka kitsa kursuse õpetamisel. Kitsale kursusele mõeldud teooria ja näited

on laia kursuse materjalist eristatud püstjoonega lehe veerisel. Samuti vastab kitsa ja laia kursuse teadmiste tasemele ülesannete jaotus A- ja B-ossa. Lisamaterjal matemaatikahuvilistele on aga eraldatud tärnidega.

Teemad on esitatud printsibiil kergemalt raskemale. Õppematerjali on nii nõrgematele kui ka tugevamatele õpilastele, nii eksamik, aga ka olümpiaadiks valmistamiseks. Materjal sunnib õpilasi mõtlema ja järeldusi tegema. Pärast järelduste tegemist esitatakse vastavad seosed või omadused. Õpikus on ka parasjagu tõestusi (jada piirväärtuse rakendused ringjoone pikkuse ja pindala leidmisel, logaritmid omadused jne), samuti on tõestustes kasutatud matemaatilist induktsiooni.

Iga peatüki lõpus on valik ülesandeid ja küsimusi enesekontrolliks. Viimaste iseseisev lahendamine võimaldab õpilasel selgusele jõuda selles, kas põhiline materjal on omandatud. Õpiku lõpus on esitatud ka kogu õppeaasta vältel õpitud või omandatud materjali kordavad ülesanded. Ülesannete lahendamise toetamiseks on õpiku lõppu lisatud enamiku ülesannete vastused. Õpiku sisekaanel on toodud peamised valemid ja definitsioonid.

Õpiku maht on küll suur, kuid see annab õpetajale võimalusi õppetöö diferentseerimiseks ja materjali valikuks.

Ülesannete valik on mitmekülgne. Lisaks rutiinsetele ülesannetele leidub õpikus terve rida rakendusliku sisuga ülesandeid füüsikast (nt kiiruse ja kiirenduse, radioaktiivse lagunemise kohta) ja majandusest (nt optimaalse turuhinna saamine kasutades tuletist, intresside arvutamine panganduses), huvitavaid probleemülesandeid (loovuse arendamiseks ja ise avastamiseks), aga ka elulise sisuga informatiivseid ülesandeid (Eesti rahvastiku koosseisust, perekonna sissetulekust, palkade muutumisest jne).

Laialdaselt on mõeldud arvuti-programme kasutamisele. Hulgaliselt leidub ülesandeid, kus ongi nõutud näiteks funktsiooni graafiku joonestamine ja uurimine arvuti abil. Statistikakursuses on viidatud võimalusele kasutada andmeanalüüsis tabelarvutusprogramme ja mainitud ka neis enimkasutatavaid käske.

HÄÄLIKUST JUTUNI

Tähtede ja lugemise vastu hakka-
vad lapsed huvi tundma enamasti
5–7-aastaselt. Siis on oluline leida
lapsel eakohane ja huvitav materjal
lugemise alusoskuste arendamiseks.
„Häälikust jutuni“ kogumik ongi ter-
viklik materjal lugema õppimiseks ja
õpetamiseks.

Kogumiku alajaotused:

- häälik ja täht, häälimine, hääliku-
rühmad;
- sõna, foneemikuulmine ja -taju;
- sõnaruudud;
- lause;
- jutt, mälujutud.

Materjal on jaotatud erinevateks
etappideks, liikudes kergemalt raske-
male. Enne lugema hakkamist peab

laps omandama häälimisoskuse, s.t
et ta oskab häälikuid kuulata, suudab
sõna häälikuid järjekorras nimetada,
leiab häälikute arvu sõnas ja oskab
määrata hääliku asukoha ning lõpuks
viib hääliku vastavusse tähega.

Kui häälikute ja tähtede osa on lä-
bitud, jõutakse sõna juurde. Olulisel
kohal on nii sõnavara suurendamine
kui ka sõna tähenduse täpsustamine.
Töölehtedel on palju rühmitusüles-
andeid, mis aitavad kinnistada üld-
nimetuste tundmist.

Lausete ja jutukesteni jõudes on
tähtis loetud teksti sisu mõistmine.
Lausest aru saades areneb lapsel ka
väljendusoskus, rikastub sõna-
vara ja fantaasia. Kogumiku jutud on
lihtsad, haaravad ja lapsel kergesti
mõistetavad.

Mälujuttude osas on lapsel või-
malus valida erineva raskusastmega

tekstide vahel. Jutte saab kasutada ka
kuulamisülesannetena, kus rõhuase-
tus on tähelepanul ja mälu.

Lisaülesannetena on lapsel võima-
lus joonistada, värvida, mõistatada,
võrrelda ja jutustada.

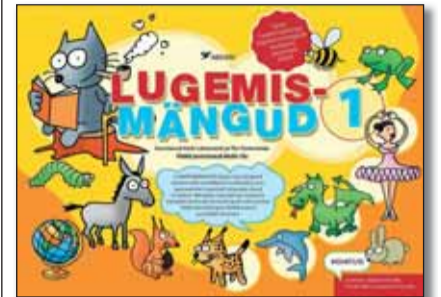
Lapsevanemale ja õpetajale paku-
me abistavaid töövõtteid lapse lugema
õpetamiseks. Iga suurema alajaotuse
ees on selgitusi ja võtteid, mis aitavad
mitmekesistada antud teema läbimist.

Materjal on mõeldud kasutami-
seks kodus, lasteaias, eelkoolis ja
koolis õpiabi rühmades.

Usume, et tööraamat rõõmustab
lapsi, toetab lapsevanemat ja mitme-
kesistab pedagoogi töölauda.

KAI MÄSES, MERIKE VARANDI,
autorid

UUS!

LUGEMISMÄNGUD 1
(kordustrükk)
6 lauamängu karbis +
täring ja mängunupud

LÄHME ARVUMAALE

Väidetavalt on iga laps kaasasündi-
nud matemaatilise mõistmisega ja
matemaatikast huvitatud. „Lähme
Arvumaale“ kontseptsioon aitab las-
tel rajada kindla emotsionaalse silla
koolis kasutatava formaalse mate-
maatilise keele ja igapäevaelu vahe-
le. Tähelepanu on matemaatilistel
põhioskustel nagu loendamine ja ar-
vutamine, struktureeritud arusaam
kõikidest arvu aspektidest 0 kuni
10 (hulgad, järjestus, geomeetrised
kujudid jne) ja numbrilise sümboli
tundmisel.

Kontseptsioon on Saksamaal aas-
tatel 2003–2005 läbi viidud uurimis-
projekti tulemus. Eesmärk oli välja
selgitada, kas aju-uuringute, aren-
gusühholoogia, koolieelse peda-
googika ja matemaatika didaktika
ühendamine emotsionaalseks ja loo-
vaks kontseptsiooniks omab märki-
misväärtust mõju õppimisele. Ja see
omab!

Lähme Arvumaale on loov ja
mänguline, sealjuures väga efektiiv-
ne ning motiveeriv, kuid siiski väga
elulähedane matemaatika õpetamise
kontseptsioon. See on loodud lapse
vaatenurgast nähtuna: kuidas lapsed
maailma näevad? Mis teadmiste-
le nad saavad oma maailma rajada?
Kuidas nad mõtlevad? Mida nad va-
javad ja mis neile meeldib?

Oma lõbusal teekonnal Arvumaale
kohtavad lapsed numbreid ühest
kümneni kui toredaid tegelasi, kes
motiveerivad neid tegelema mate-
maatiliste aspektide ja seoste leidmi-
suga. Lapsed kujundavad aiad, majad
ja tornid vastavalt arvule, rajades sel
moel Arvulinna. Palju on aktiivseid
mänge, muusikat ja jutte, tegutseb
Paharet ja abivalmis haldjas Meeles-
pea ning esineb palju muudki põne-
vat, mida lapsed armastavad.

Avatud kontseptsioonina ei ole Ar-
vumaa normatiivne programm, vaid
pakub motiveerivat ja struktureeri-
tud raamistikku. Nii lapsi kui õpeta-
jaid julgustatakse välja pakkuma oma
ideid ja sobivaid tegevusi. Õpetajad
saavad kontseptsiooni kergelt kohan-
dada vastavalt õpilaste vanusele ja in-
dividuaalsetele vajadustele.

Lähme Arvumaale kontsept-
sioon on leidnud Saksamaal laial-
dast kasutamist alates selle loomisest

2003. a. Igakülgne arusaam põhiar-
vudest annab sügavama ja kestva-
ma aluse koolis toime tulekuks. Li-
saks arenevad keeleoskus ja mitmed
„pehmed oskused“ nagu keskendu-
misvõime, taju, sotsiaalsed ja mo-
toorsed oskused, loovus ja musikaal-
sus. Hästi on näha, kuidas Arvumaa
kontseptsioon toetab õpetajaid nen-
de töös. Et matemaatika on univer-
saalne „keel“ ning kontseptsioon tõi-
hus ja paindlik, soovivadki autorid
seda kontseptsiooni Eestis jagada.

Käsiraamat „Lähme Arvumaale“
sisaldab juhendeid vahendite valmis-
tamiseks ja kontseptsiooni rakenda-
mise kavandamiseks ning näidisjut-
te ja mängu tegevuste läbiviimiseks.
Antud käsiraamat on suureks toeks
õpetajale, kes on läbinud praktilise
koolituse.

Gerhard Friedrich – kontsept-
siooni looja

Barbara Shindelbauer – kontsept-
siooni levitaja, Koolieelse õpetamise
instituudi direktor

Viola de Galgóczy – muusikapeda-
goog, kontseptsiooni kaasautor

REELI TÄNAVSUU,
Lähme Arvumaale
Eesti kontaktisik
reeli.tanavsuu@kadri.parnu.ee

TÄHELEPANELIK LAPS

Kogumiku „Tähelepanelik laps“ töö-
lehtede valik on lai erineva raskus-
astme poolest. Sestap sobivad need
lahendamiseks I ja II kooliastmele,
osaliselt aga ka eelkooliealistele las-
tele. Soovisime, et töölehed ärataksid
lapse huvi. Seepärast on need värvil-
ised ning sisaldavad palju põnevaid
tegelasi.

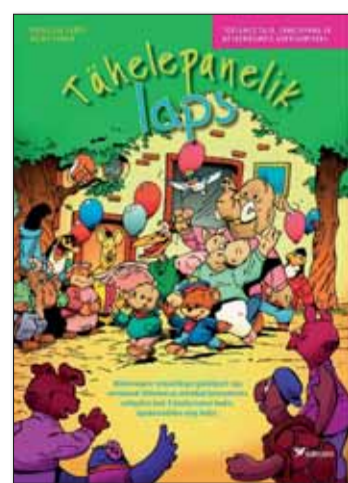
Eeskätt on kogumik mõeldud ka-
sutamiseks aga õpiabitundides. Meie
nägemuse kohaselt võiks igal õpiabi-
lapsel olla oma isiklik mapp, mis sei-
sab õpetaja käes ja millest õpetaja
läbi aastate lapsele töölehti täita an-
nab. Nii saab õpetaja ise vastavalt
lapse arengutasemele pakkuda lapse-
le lahendamiseks üha keerukamaid
ülesandeid.

Mõned näited: tööleht, milles
laps peab loikama välja potikillud
ja nendest terve poti kokku sobi-
tama. Õpetajal on võimalus valida
selle ülesande raskusastet. Potikilde

võib kokku panna nii kontuurjoon-
te kohal (nii on lapsel lihtsam) kui
ka puhtal laual, näidispilti ainult
vaadates.

Või tööleht, kus on vaja ruudu-
stikku joonestada ruumiline K-täht.
Lihtsam variandis on ruudustiku
ette märgitud punktid, mis tu-
leks ühendada. Lehe teisel poolel
aga ruudustik ilma punktideta. Jäl-
legi on õpetajal võimalus otsusta-
da, kas ta palub lapsel teha mõle-
mad pooled, alustades lihtsamast,
või valib lastest lähtuvalt, kes peaks
tegema lihtsama, kes raskema
ülesande.

Mõned ülesanded sisaldavad en-
das lisaks põnevale tegelasele ka
mingit lugu, millega on lapsel liht-
sam suhestuda ning mis hoiab tema
huvi tööülesande täitmise juures.
Töölehti saab kasutada kahel erine-
val viisil. Kui on soov arendada au-
ditiivset tähelepanu, siis loeb õpetaja

teksti ise ette. Kui aga peaks eesmär-
giks olema visuaalne tähelepanu-
tegelemine, saab laps ise töölehtede
teksti läbi töötada.

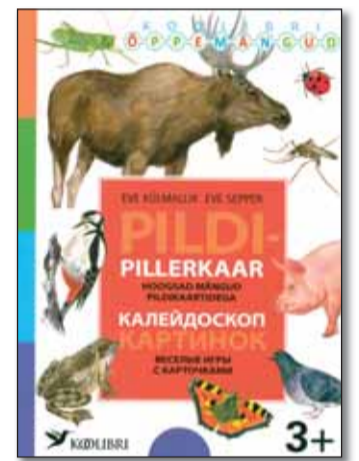
Enamiku töölehtede korraldused
on võimalikult lühikesed, sest pikad

tööjuhised võivad last ehmata, mis-
tõttu võib ta ennatlikult arvata,
et ei saa selle lahendamisele hakka-
ma. Pealegi, mida üldisem on tööju-
his, seda enam võimalusi on õpeta-
jal seda vastavalt vajadusele muuta.
Näiteks võib mõnda töölehte lahenda-
da nii kirjalikult kui suuliselt, ole-
nevalt, kuidas õpetaja seda vajaliku-
maks peab.

Et õpetajal oleks tundi lihtsam
ette valmistada on mapi sisekaan-
el ära toodud ka ülesannete õiged
vastused.

Lisaks taju ja tähelepanu arenda-
misele on mõeldud ka mälu trenni-
misele ning käelisele tegevusele (näi-
teks kääridega välja löikumine ning
klepppiltide kleepimine).

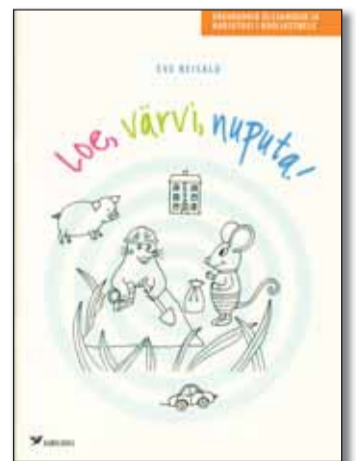
KAI ALIISA LÄÄTS,
HEIDY SIIRAK,
koostajad

Eve Külmaliik, Eve Sepper
KOOLIBRI ÕPPEMÄNGUD. PILDIPILLERKAAR

128 värvilist kaarti + juhend
Formaat: 10,5 x 14,5

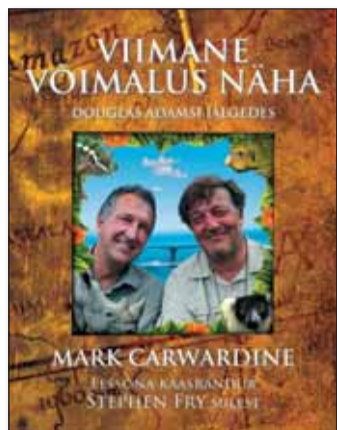
Pildipillerkaar on mängukomplekt, kuhu kuulub 64
kaardipaari: 16 kodulooma, 16 metslooma, 16 lindu
ja 16 selgrootut. Juhend annab näpunäiteid 16 m-
ngu läbiviimiseks. Mängudes on ühendatud liikumine,
mäng ja õppimine. Mängud on mõeldud 6–16 m-
gijale, neid saab rakendada lasteaias, koolis ja kodus-
telgi pidudel. Ka sobivad kaardid ilmestama üldise-
mat õppegevust ja on abiks eesti keele õpetamisel.
Nendega saab mängida ka memorii.

Eve Reisalo
LOE, VÄRVI, NUPUTA!
Arendavaid ülesandeid ja harjutusi I kooliastmele

Materjal sisaldab ülesandeid, mille abil arenda-
takse tähelepanu- ja keskendumisvõimet, mälu,
taju, mõtlemist, funktsionaalset lugemisoskust
ning loovust. Vihik sobib hästi ka I kooliastme
ainetundides õpetuse diferentseerimiseks. Samuti
saab materjali kasutada tundides lisaülesannete-
na ja õppimise mitmekesistamiseks.

UUS!

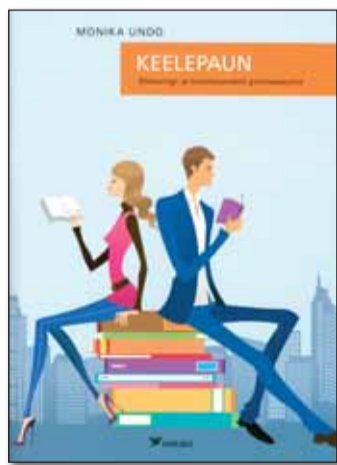
Mark Carwardine, Stephen Fry
VIIMANE VÕIMALUS NÄHA

Lehekülgede arv: 320 lk
Värviskeem: värviline
Formaat: 19 x 25

20 aasta eest asus zooloog Mark Carwardine teed-rajavale ekspeditsioonile koos Douglas Adamsiga, kes on kirjutanud „Pöidlaküüdi reisirühki galaktikasse“. Koos rännati maailma enimohustatud loomade otsinguil mööda maailma. Nüüd, pärast sõbra lahkumist, kordab Mark sama teekonda Douglase lähema sõbra, Briti koomiku Stephen Fryga ning vaatab, kuidas kõigil neil loomad praegu käpp käib.

Selle reisi põhjal valmis BBC populaarne telesari „Viimane võimalus näha“ ning selle valmimisele räägibki nende samanimeline raamat.

Tööjaotus on sama mis kaksikümne aastat tagasi: Marki ülesanne on otsida üles ohustatud liigid ning kirjeldada loodusteadlase pilguga neid ja nende praegusi elutingimusi, Stepheni osaks jääb kirjeldada seda otsimise ja leidmise protsessi läbi asjatundmatu ja looduskaugede tavainimese silmade. Tõsi, Stepheni puhul on tegemist muidugi tavapärasest kordades teravmeelsema inimesega. Nii ongi selle omapärase reisikirja juures nautimisväärtus nii kogu see teave, mida looduse ja loomade kohta saame kui ka reisimeeste uskumatud juhtumised ja arutelud, võrtsitatud rohke koguse Briti huumoriga.

Monika Undo
KEELEPAUN

Silmaringi- ja loovülesandeid gümnaasiumis

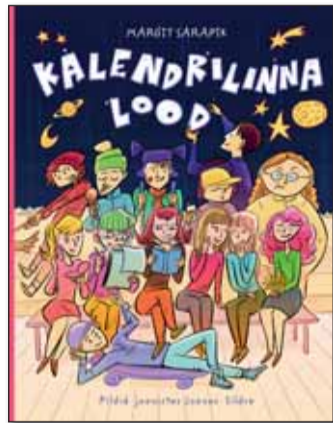
„Keelepaun“ on gümnaasiumi eesti keele ülesannete kogumik, mis aitab õppimise teha mänguliseks ning mitmekülgseks. Eelkõige sobib see lisamaterjaliks kursuste „Keel ja ühiskond“ ning „Praktiline eesti keel I“ juurde.

Osa kogumiku ülesandeid on küsimuste vormis ja viktoriinilaadsed, osa mahukamad ja eeldavad põhjalikumalt uurimist. Ei puudu ka eri tüüpi ristsõnad. Eraldi rubriiki on paigutatud loovülesanded, mis on välja pakutud ennekõike ideena. Kogumiku lõpus on võti, et oleks võimalus oma teadmisi kohe ka kontrollida.

LUGUSID KALENDRILINNAST

Olen alati armastanud raamatuid. Lugemine on kuulunud mu lemmiktegevuste hulka ning raamatud kujutanud endast pigem sõpru ja seltsilisi, kellega koos mõnusalt aega veeta. Lisaks sellele, et juba mõnda aega moodustavad raamaturiigid mu arkipäevaintervjööri (töötan koolis raamatukoguhoidjana), olen avastanud enda jaoks ka kirjutamise põneva maailma.

Esimene raamatukäsikirja saatsin kirjastuse Tänapäev noorsoomaani võistlusele 2009. aastal. Mu töö märgiti ära ja 2011. aastal nägi ilmavalgust noorteraamat „Vaarao

leidmine“. Minu teine raamat „Kohutamine sündmuste horisondil“ ilmus 2012. aastal.

„Kalendrilinna lood“ sündis mu peas ja arvutis mõne kuuga. Korraga ilmusid ei tea kust mu ellu 12 naljakat tegelast – Kalendrilinna lapsed. Nad olid justkui tavalised lapsed, aga samas päris pesuehtsad fantaasia- maailma viljad. Juba nende nimed – Jaanuar, Veebruar, Märts jne – viitavad väljamõeldisele. Tegemist on Kalendrilinna kooli kaheteistkümnepäevaga – kuue poisi ja kuue tüdrukuga, kelle tegemisi ühe aasta jooksul raamat kirjeldab. Need lapsed võtavad sageli ette midagi põnevat, kord nad õnnestuvad oma tegemistes ja teine kord jälle ebaõnnestuvad.

Nii nagu see elus ikka käib. Huumor ja head sõbrad aitavad aga alati.

Sidumine muinasjutumaailmaga andis mulle kirjutades teatava vabaduse – kõik ei pea siis ilmas olema nii hirmus realistlik ja tavaline. Tahtsin, et igas jutus oleks sees mingi väike kiiks, mis tooks muige lugeja näole. Samas põimisin juttudesse sisse tänapäeva eesti laste igapäevaelu tegevusi koolis ja kodus ning sidusin meie rahvakalendri kommetega.

„Kalendrilinna lugudele“ joonistas vahvad ja humoorikad pildid kunstnik Joonas Sildre ning raamatu toimetas Meelis Lainvoo.

MARGIT SARAPIK,
autor

PALJU ÕNNE!

Õnnitleme Narva 6. kooli õpetajat ja meie autorit **Tereza Filippovat** Puškini preemia 2013 (kategooria „Vene keel emakeelena“) puhul.

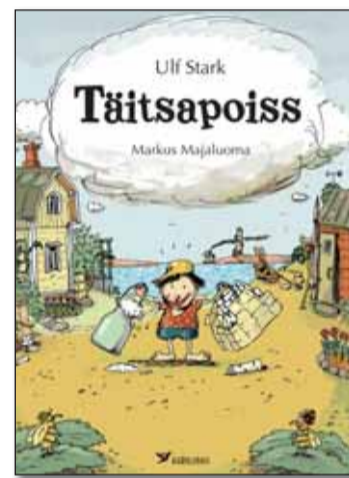

ULF STARK LÕPUKS KA EESTI KEELES

Märtsis jõuab väikeste lugejateni esimene eestikeelne raamat ühelt Rootsi tuntumalt kirjanikult Ulf Starkilt. Tema raamatuid on tõlgitud enam kui 25 keelde, kuid üllataval kombel pole seni veel midagi ilmunud eesti keeles.

Ulf Stark (1944) alustas oma kirjanikukarjääri juba 1970. aastatel, kuid lastele pühendumist võib arvestada aastast 1984. Praeguseks on ta kirjutanud üle 30 raamatu, kuid ka tele-, filmi- ja teatritekste. Stark on pälvinud mitmeid auhindu, sealhulgas ka Hans Christian Anderseni lastekirjanduspreemia eridiplomi (2000). Kirjanikku on tihti nimetatud Astrid Lindgreni mantlipärijaks.

Ulf Starki raamatuid iseloomustab selge ja arusaadav stiil, ta räägib asjadest (ka kõige keerulisematest) ausalt ja otsekoheselt. Tema lugudest õhkub soojust ja armastust, ta näib mõistvat nii laste kui ka täiskasvanute mõttemaailma. Kirjanik julgeb

rääkida lastega (nii suuremate kui ka väiksematega) rõõmsatest ja kurbadest sündmustest, inimestest ja nende omavahelistest suhetest. Starki raamatud on alati inimlikud, sügavad, optimismi süstivad.

Kirjastus Koolibri otsustas esimesena tuua väikeste lugejateni raamatu „Täitsapoiss“. See lõbus lugu räägib poisi ja tema suhetest kahe vanaisaga, nende töekspidamistest ja ellusuhtumisest. Poisid, isad, vanaisad ja mehed on tihti Starki tegelasteks. Ilmselt on need suhted kirjanikule väga hingelähedased, ta ise kaotas ema kuueaastaselt. Poistele vajalikku „meestejuttu“ kohtab lastekirjanduses aga harva. „Täitsapoiss“ on natuke filosoofiline, kuid samas väga dünaamiline, seiklusi ja vigureid täis lugu.

Raamatu toredat sisu toetavad Soome armastatuima raamatuilustraatori Markus Majaluoma kõnekad pildid. Kunstnik on töötanud joonisfilmis ning teinud pilte lasteraamatutele. Tema raamatud on pälvinud mitmeid auhindu. Stark ja Majaluoma on koos avaldanud palju raamatuid.

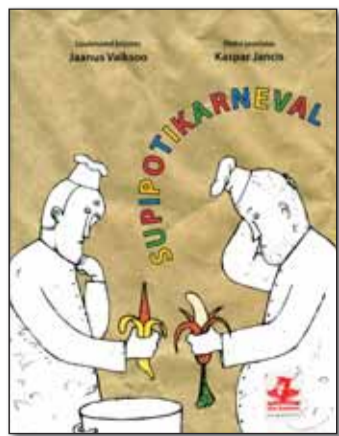
„SUPIPOTIKARNEVALILE“ LASTEKAITSE LIIDU HEA RAAMATU MÄRK!

MTÜ Lastekaitse Liidu eestvedamisel valisid lastekirjanduse eksperdid 2012. a ilmunud uudiskirjanduse seast taas kord välja parimad lasteraamatud.

Lasteraamatuid ilmub palju. Vanematel on raske eristada nende hulgas väärtkirjandust. Seepärast hakkas MTÜ Lastekaitse Liit 2009. a kevadel välja andma „Hea raamatu“ märki, mis aitab lapsevanematel uudiskirjanduses orienteeruda. „Hea

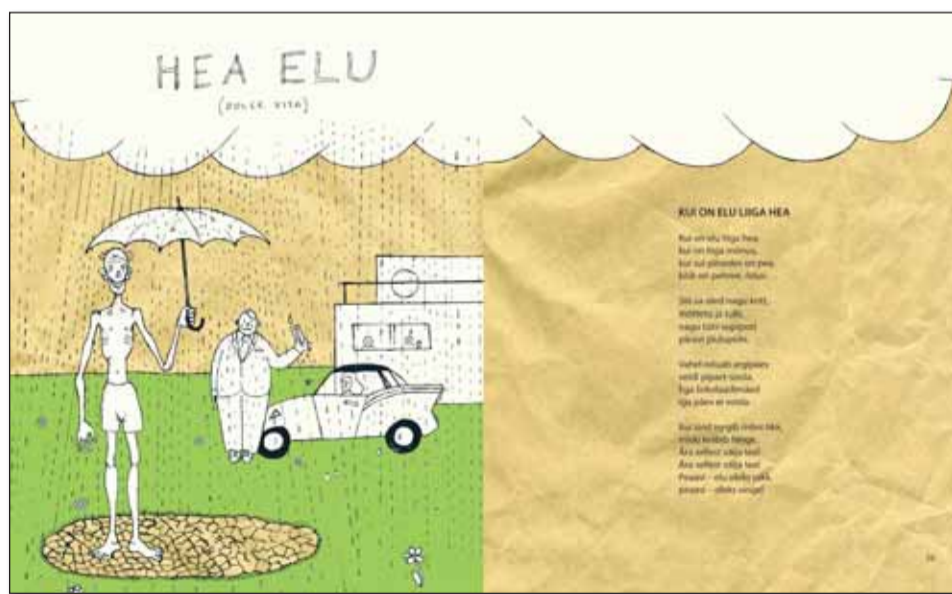
lasteraamat õpetab õigeid väärtusi ja näitab nende rakendumist elus lapsele arusaadaval viisil. Nii aitab hea lasteraamat täita lastekaitse eesmärgi ja kes muu kui Lastekaitse Liit peab nii hindamatu abilise teiste hulgas üles leidma,“ ütleb MTÜ Lastekaitse Liit president Loone Ots.

Kord aastas hindavad lastekirjandusega igapäevaselt kokku puutuvad inimesed üle Eesti kuni 12-aastastele mõeldud raamatuid. Ekspertide seas on Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Lugemistühing, Tallinna Ülikool, lasteraamatukogude töötajad ja õpetajad.

Hea lasteraamat:

- * Näitab, kui mitmekülgne on maailm
- * Pakub lugemisel huvi ja innustab last edasi lugema

- * Ei sea ealisi piiranguid, on huvitav nii lapsele kui vanemale
- * On kaunilt kujundatud
- * Arendab kujutlusvõimet
- * Inspireerib
- * Äratub uudishimu

2012. aasta parimaks tunnustati ka Jaanus Vaiksoo „Supipotikarneval“, millele on pildid joonistanud Kaspar Jancis.

TEIE KOOLIBRI

Koolibri Uudiseid annab välja AS Koolibri. Leht ilmub neli korda aastas.

Projektijuht Katrin Kliimask / Toimetaja Kadri Haljamaa / Kujundaja Tiit Tõnurist / Küljendaja Lauri Haljamaa
www.koolibri.ee / Hiuu 38, Tallinn / Telefon 651 5300 / koolibri@koolibri.ee